

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота на
правах рукопису

КРАВЧЕНКО ІННА АНДРІЇВНА
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК: 351.072.2(477)
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У
СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

І. А. КРАВЧЕНКО
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
МОСІЄНКО Оксана Вікторівна
(прізвище, ім'я, по батькові)
кандидат економічних наук
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління за результатами попереднього захисту: КРАВЧЕНКО Інну Андріївну допущено до захисту.

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор _____
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я та прізвище)

«_____» _____ 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **КРАВЧЕНКО Інна Андріївна** захистила
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Анастасія ПРУТ
(власне ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

КРАВЧЕНКО І. А. Механізми взаємодії з громадськістю у системі публічного управління. Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування. – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

На основі аналізу теоретичних та практичних джерел визначається структура та зміст механізмів успішної взаємодії публічної влади і громадськості; розкрито сутність поняття “взаємодія” в системі публічного управління; що являє собою процес встановлення, підтримання та розвитку комунікації між органами влади, організаціями чи окремими особами та суспільством, з метою забезпечення відкритого діалогу, врахування інтересів усіх сторін, залучення громадян до ухвалення рішень, що впливають на їхнє життя, та створення довіри до відповідальних інституцій.

Проаналізовано принципи, моделі, форми та канали взаємодії влади і громадськості в Україні, що створило можливість визначення основних проблем та запропонувати шляхи вдосконалення існуючих механізмів імплементації взаємодії публічної влади і громадськості.

Ключові слова: взаємодія, комунікації, механізми взаємодії, публічне управління, влада, громадськість, механізми, форми, моделі взаємодії, трансформація.

SUMMARY

KRAVCHENKO I. The mechanisms of interaction with the public in the system of public administration. – Qualification work on the rights of the manuscript. Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 «Public management and administration» – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

Based on the analysis of theoretical and practical sources, the structure and content of the mechanisms of successful interaction between the public authorities and the public is determined; the essence of the concept of «interaction» in the public administration system is revealed; which is the process of establishing, maintaining and developing communication between authorities, organizations or individuals and society, with the aim of ensuring an open dialogue, taking into account the interests of all parties, involving citizens in making decisions that affect their lives, and creating trust in responsible institutions.

The principles, models, forms and channels of interaction between the government and the public in Ukraine were analyzed, which made it possible to identify the main problems and propose ways to improve the existing mechanisms for the implementation of the interaction between the public authorities and the public.

Keywords: interaction, communications, mechanisms of interaction, public administration, power, public, mechanisms, forms, models of interaction, transformation.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	9
1.1. Сутність і поняття взаємодії громадськості з владою в системі публічного управління	9
1.2. Принципи і модель взаємодії громадянського суспільства із органами публічної влади	13
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	17
2.1. Аналіз нормативно-правового забезпечення взаємодії влади і громадськості	17
2.2. Механізми імплементації взаємодії влади і громадськості	19
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2	22
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	24
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3	29
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35
ДОДАТКИ	41

ВСТУП

Актуальність теми. Питання побудови ефективної моделі відносин між владою і суспільством є одним із центральних аспектів у сучасній науці публічного управління та адміністрування. В умовах демократизації, глобалізації та зростання суспільної свідомості ця тема набуває дедалі більшої актуальності. Головним завданням розвитку сучасної держави є ефективна співпраця влади і громадянського суспільства. Демократичні зміни мають відбуватися саме в усвідомленні владою, основним бенефіціаром публічних послуг є громадськість, саме тому процес взаємодії влади і суспільства має обопільний взаємозв'язок та взаємозалежність.

Проблему взаємодії публічної влади і громадськості вивчали такі дослідники як: О. Антонова, І. Артеменко, А. Богданов, І. Венедіктова, Л. Герасіна, І. Кондратенко, О. , О. Крутій, Т. Плахтій, А. Сафонов, В. Сороко, В. Тимошук, В. та багато інших. Але вітчизняним дослідженням бракує розкриття тем пов'язаних з визначення конкретних дієвих та успішних механізмів взаємодії влади та суспільства в умовах євроінтеграції.

Мета дослідження. Полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному впровадженні механізмів взаємодії органів державної влади з громадськістю.

Завдання дослідження. Для досягнення визначеної мети вирішення поставлено наступні завдання:

- означити сутність і проаналізувати принципи взаємодії громадянського суспільства із органами публічної влади;
- розкрити суть моделей взаємодії громадськості з владою;
- визначити основні тенденції у системі комунікацій влади і суспільства;
- вивчити систему механізмів що забезпечують взаємодію влади і громадськості;

- розкрити основні компетенції державних службовців, необхідні для успішного налагодження комунікацій з громадськістю;
- за підсумками основних результатів дослідження сформулювати рекомендації щодо механізму взаємодії суспільства і влади в сфері публічних послуг;
- визначити шляхи оптимізації взаємодії між суспільством та владою;
- сформулювати висновки за результатами досліджень.

Об'єкт дослідження – процес взаємодії публічної влади і громадськості.

Предмет дослідження становлять суспільні відносини в процесі взаємодії та участі громадськості у сфері публічного управління.

Методи й інформаційна основа дослідження. У процесі дослідження використовувалися такі наукові методи: діалектичний метод (висвітлення розвитку взаємодії влади і суспільства крізь призму їх партнерства), герменевтичний метод (тлумачення нормативно-правових актів), метод системного аналізу (узагальнення та групування наукових концепцій взаємодії держави і суспільства), синергетичний (виокремлення окремих аспектів участі громадськості у державному житті), функціональний (виявлення критеріїв ефективної комунікації влади і суспільства). Було проведено тематичний огляд літератури, опублікованої в період з 2000 по 2024 рік, з метою виявлення досліджень, спрямованих на підтвердження та/або визначення механізмів взаємодії публічної влади і громадськості.

Теоретична база. Теоретична база дослідження включає твори вітчизняних та закордонних дослідників, які вивчають проблеми комунікацій в публічному управлінні.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати кваліфікаційної роботи доповідались та обговорювались на міжнародних науково-практичних конференціях в Поліському національному університеті.

Практичне значення роботи полягає у можливості впровадження розроблених механізмів удосконалення взаємодії органів публічної влади з

громадськістю для забезпечення відкритого діалогу та залучення громадян до процесу ухвалення рішень. Запропоновані рекомендації можуть бути використані державними органами для підвищення ефективності комунікаційної політики. Використання цифрових технологій сприятиме прозорості управлінських процесів та формуванню довіри громадян до влади.

Елементи наукової новизни. Спроба автора розробити механізм удосконалення взаємодії влади і громадськості через використання цифрових технологій.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 50 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 35 сторінок змістовного тексту, робота містить 1 таблицю та 4 рисунки.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

1.1. Сутність і поняття взаємодії громадськості з владою в системі публічного управління

Взаємодія між владою та громадськістю є ключовим елементом демократичного управління. Цей процес передбачає комунікацію, співпрацю, зворотний зв'язок та спільну участь у прийнятті рішень, які впливають на суспільство. Ефективна взаємодія підвищує довіру до органів влади, забезпечує прозорість і сприяє вирішенню соціально значущих проблем.

Взаємодія з громадськістю — це процес встановлення, підтримання та розвитку комунікації між органами влади, організаціями чи окремими особами та суспільством [43]. Метою взаємодії є забезпечення відкритого діалогу, врахування інтересів усіх сторін, залучення громадян до ухвалення рішень, що впливають на їхнє життя, та створення довіри до відповідальних інституцій [12].

До ключових характеристик взаємодії влади з громадськістю відносяться: комунікації, зворотній зв'язок, спільна участь в управлінні, довіра, партнерство та прозорість. Комунікація – це організація обміну інформацією між владою чи організацією та громадянами, яка забезпечує прозорість в роботі влади та можливість висловлювати свої пропозиції чи зауваження збоку громадян [10]. Зворотній зв'язок передбачає отримання від громадськості реакції на ухвалені рішення чи запропоновані ініціативи. Також, елементом взаємодії влади і громадськості є врахування громадської думки для коригування політики чи програм, через спільну участь в процесах управління, наприклад громадою. Громадськість залучається до процесу прийняття рішень через обговорення, консультації чи голосування.

Взаємодія з громадськістю у публічному управлінні відіграє провідну роль, адже саме вона формує довіру громадян до влади, через партнерські відносини, побудовані на взаємоповазі, розумінні та рівноправності. Також, надання відкритого доступу до інформації про діяльність влади чи організацій забезпечує прозорість в системі управління.

Основною метою взаємодії влади з громадськістю є забезпечення прозорості діяльності влади, через надання громадянам чіткої інформації про діяльність і рішення влади чи організацій [31]. Залучення громадян до процесів управління та створення відповідних умов для участі громадян у розробці, впровадженні та моніторингу управлінських рішень. Ефективне вирішення суспільних проблем, через залучення громадян до пошуку рішень, що відповідають їхнім потребам і очікуванням. Підвищення рівня довіри до органів влади, установ чи організацій через відкритість і конструктивний діалог. Форми взаємодії з громадськістю представлено на рис.1.1

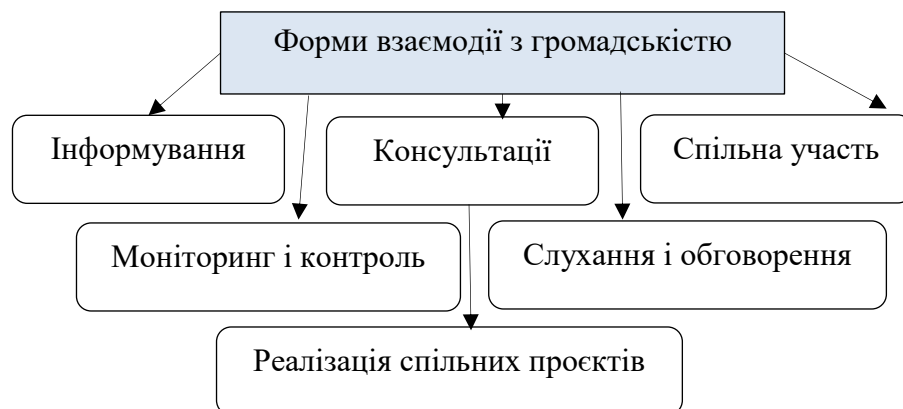

Рис. 1.1. Форми взаємодії публічної влади з громадськістю

Форма інформування пов'язана з розповсюдженням інформації через публікації ЗМІ, публічні заходи. Надання інформації про політику, програми, ініціативи через офіційні вебсайти та соціальні мережі. Проведення пресконференцій, брифінгів, виступів посадовців. Наприклад, звіти про виконання місцевого бюджету, пресрелізи про нові ініціативи влади.

Консультації представляють собою надання інформації у формі практичних порад та рекомендацій щодо певного проблемного питання [21].

Влада консультиється з громадськістю щодо проектів законів, регуляторних актів та реформ.

Слухання і обговорення – це обговорення проектів чи рішень із громадськістю через слухання, круглі столи, опитування [21]. Наприклад, обговорення забудови територій чи змін у законодавстві, організація громадських слухань, зборів, опитувань.

Спільна участь полягає у тому що громадяни беруть участь у створенні політики чи рішень, наприклад, через громадські проекти чи електронні петиції. Залучення громадян до роботи громадських рад, комітетів чи робочих груп. Участь у розробці стратегій, програм і політик.

Моніторинг і контроль реалізується через залучення громадських організацій та громадян до оцінки виконання рішень і програм. Громадські організації здійснюють контроль за виконанням рішень влади, впровадження програм [37]. Наприклад, контроль за використанням бюджетних коштів.

Реалізація спільних проектів відбувається через впровадження ініціатив за участю громадян, наприклад, екологічних акцій, соціальних програм, урбаністичних проектів. Означені форми забезпечують прихильність громадян до публічної влади та несуть переваги ефективної взаємодії з громадськістю, через покращення якості управління. Прозорість і врахування думки громадськості підвищують рівень легітимності рішень влади. Врахування реальних потреб громадян сприяє ухваленню рішень, які краще відповідають суспільним інтересам. Залучення експертів та громадян дозволяє краще зрозуміти реальні проблеми і знайти оптимальні рішення.

Також всі форми взаємодії забезпечують зниження конфліктності між владою та суспільством. Відкритий діалог допомагає уникати соціальних напружень, спільне обговорення і розв'язання проблем допомагає уникати конфліктів і непорозумінь між владою та громадянами. Одним з найважливіших аспектів взаємодії є залучення громадян до розвитку суспільства. Завдяки йому формується активна позиція громадян, що сприяє вирішенню соціальних, економічних та екологічних проблем. Люди відчують

себе частиною управлінського процесу, стають більш відповідальними і ініціативними. За рахунок цього також формується довіри до влади чи організацій, адже прозорість і відкритість підвищують легітимність рішень і довіру громадян.

Разом з тим, існують певні виклики у взаємодії з громадськістю на сучасному етапі. До них відносяться недостатній рівень довіри до влади, наприклад через корупцію, недостатню прозорість або невиконання обіцянок. Пасивність частини громадян до життя громади. Так низький рівень обізнаності або інтересу до участі у громадських ініціативах призводить до пасивності деяких членів громади – не всі громадяни готові брати активну участь у взаємодії.

Одним з бар'єрів є нестача ресурсів (особливо фінансових та технічних) для реалізації механізмів взаємодії, інформаційні бар'єри [3]. Громадяни можуть скептично ставитися до ініціатив через попередній негативний досвід. Недостатнє або ускладнене інформування громадян про можливості участі у процесі. Непрозорє інформування, складність доступу до даних, недостатнє використання сучасних технологій.

Отже, взаємодія з громадськістю – це основа ефективного демократичного управління, що дозволяє забезпечити прозорість, довіру та спільне вирішення суспільно важливих завдань. Ефективна комунікація між владою, організаціями та громадськістю створює умови для активного залучення громадян до процесів прийняття рішень і підвищення якості суспільного життя.

1.2. Принципи і модель взаємодії громадянського суспільства із органами публічної влади

Основні принципами взаємодії громадськості і публічної влади є [19]: прозорість, зворотній зв'язок, повага до прав громадян, участь громадян у

розвитку громади та партнерство. Так, влада повинна надавати громадянам вільний доступ до інформації про свою діяльність, рішення та плани. Забезпечується цей доступ через публікації звітів, доступ до відкритих даних, публічні обговорення. Владі важливо враховувати думку громадськості через опитування, консультації, зустрічі та слухання та злучення громадськості до процесу прийняття рішень через громадські ради, обговорення проектів і петиції.

Основним принципом взаємодії влади і громадськості є повага до прав громадян [5]. Гарантія дотримання законних прав громадян і визнання їхнього внеску в управління. Така взаємодія базується на рівноправності, де влада і громадськість виступають як партнери.

Питання побудови моделі відносин між владою і суспільством у сучасному демократичному середовищі набуло особливого значення. Особливу роль у соціальних процесах відносин влади і громадськості відіграє молодь, яка є рушійною силою у побудові сильної демократичної та соціальної держави. Молодь є однією з найбільш активних соціальних груп, яка має потенціал для формування сучасної моделі відносин між владою і суспільством.

Саме молоді належить активна громадянська позиція. Молодь бере участь у протестах, ініціативах, волонтерських рухах, що сприяє формуванню активного громадянського суспільства. Молоді люди швидко адаптуються до змін, використовують сучасні технології, що дозволяє створювати нові формати комунікації з владою (наприклад, електронні петиції, цифрові платформи для обговорення). Молодь, як правило, краще освічена, що дозволяє їй аналізувати політичні процеси і критично оцінювати дії влади.

Молодь здатна змінити політичний ландшафт розвитку країни. Вона формує нові вимоги до політики, орієнтуючи її на інновації, екологічну сталість і соціальну справедливість.

Перспективною моделлю в умовах демократичної держави щодо формування ефективної взаємодії між громадськістю і владою є сучасна модель «влада – суспільство» [44]. Модель орієнтована на три вектори розвитку

взаємодії влади і суспільства [44]:

1. Вектор правової держави
2. Вектор сприйняття суспільства як партнера держави
3. Вектор пріоритетності прав людини і громадянина.

Перший напрям передбачає, що саме у демократичній і правовій державі відносини між владою і суспільством базуються на принципах верховенства права, прозорості та участі громадян у процесі прийняття рішень.

Другий напрям сучасної моделі передбачає не лише контроль за владою з боку суспільства, але й активну участь громадян у розробці та реалізації державної політики.

Третій є одним із ключових елементів взаємовідносин є забезпечення прав і свобод громадян, що стає основою для довіри та співпраці між сторонами.

Виклики у побудові моделі відносин «влада – суспільство» майже ідентичні сучасним викликам ефективної взаємодії влади і громадськості [13]. Це, недовіра до влади, пасивність суспільства, інформаційна нерівність, політичні маніпуляції. Відсутність прозорості та корупція є основними факторами, які знижують рівень довіри суспільства до державних інституцій. Проблемою є і те, що не всі громадяни, особливо старше покоління, готові активно брати участь у громадських ініціативах чи взаємодіяти з владою. Не всі верстви населення мають однаковий доступ до інформації та цифрових ресурсів, що обмежує їхню участь у процесах прийняття рішень.

Шляхи вдосконалення моделі відносин «влада – суспільство» [49]:

1. Забезпечення прозорості. Відкритість процесу ухвалення рішень через публічні обговорення, звітність, доступ до даних.
2. Залучення громадян до управління. Створення механізмів, які дозволяють громадянам впливати на політику, наприклад, громадські ради, електронні платформи участі.
3. Формування довіри. Вирішення проблем корупції, дотримання законності, забезпечення соціальної справедливості.

4. Освітні програми для молоді. Розвиток програм громадянської освіти, які формуватимуть відповідальну громадянську позицію серед молоді.

5. Підтримка громадських ініціатив. Фінансування та розвиток громадських організацій, волонтерських рухів, молодіжних проектів.

Прикладом успішної взаємодії влади і громадськості в Україні на основі моделі «влада – суспільство» є створення платформи електронних петицій. В Україні платформа «Електронні петиції» дозволяє громадянам подавати ініціативи, які можуть бути розглянуті владою. Також у багатьох містах України впроваджено механізм, коли громадяни пропонують і голосують за проекти, які фінансуються з місцевого бюджету. В Житомирі, наприклад, створені Громадські ради при органах влади (ОВА), які дозволяють громадським організаціям брати участь у формуванні політики, наприклад, через консультації чи розробку рекомендацій.

Гарним прикладом можуть слугувати екоакції та урбаністичні проекти, як от “Чисте місто”, “Зелене місто”. Такі проекти впроваджуються спільними зусиллями влади та активістів, наприклад, створення зелених зон або облаштування громадських просторів.

Отже, формування ефективної моделі відносин між владою і суспільством є необхідною умовою розвитку демократичної, соціальної держави. Молодь відіграє особливу роль у цих процесах, вносячи інновації та нові підходи до взаємодії. У майбутньому вдосконалення таких відносин вимагатиме комплексного аналізу, юридичного обґрунтування та впровадження сучасних інструментів, які забезпечать прозорість, довіру та активну участь громадян.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

Взаємодія влади і громадськості є важливим елементом демократичного розвитку суспільства. Вона сприяє прийняттю якісних рішень, підвищенню

довіри до влади та активізації громадської участі. Для забезпечення ефективної взаємодії необхідно підтримувати прозорість, зворотний зв'язок і участь громадян, а також використовувати сучасні технології для залучення якомога ширшого кола учасників.

Основною метою взаємодії влади з громадськістю є забезпечення прозорості діяльності влади, залучення громадян до процесів управління, відкритість і конструктивний діалог з громадянами.

Основними формами взаємодії публічної влади з громадськістю є: інформування громадян через ЗМІ, виступи, промови; консультації; спільні рішення; моніторинг і контроль за виконанням рішень влади; слухання і обговорення; реалізація спільних проєктів.

Каналами взаємодії з громадськістю є: ЗМІ (телебачення, радіо), преса та інші періодичні видання, прес-релізи, соціальні мережі, офіційні сайти та портали, особисті зустрічі, інтерв'ю, громадські виступи, мобільні додатки, інтерактивні платформи, гарячі лінії та ін.

Основними проблемами ефективної взаємодії влади з громадськістю на сучасному етапі є: недостатній рівень довіри до влади, пасивність частини громадян та низький рівень обізнаності або інтересу до участі у громадських ініціативах, нестача фінансових та технічних ресурсів, інформаційні бар'єри.

Питання побудови ефективної моделі відносин між владою і суспільством є одним із центральних аспектів демократичного розвитку суспільства. В умовах демократизації, глобалізації та зростання суспільної свідомості ця тема набуває дедалі більшої актуальності. Особливу роль у цих процесах відіграє молодь, яка стає не лише активним учасником соціальних і політичних змін, а й ключовим елементом у формуванні демократичної держави.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

2.1. Аналіз нормативно-правового забезпечення взаємодії влади і громадянськості

Нормативно-правове забезпечення взаємодії влади і громадянськості в Україні базується на Конституції, законах, підзаконних актах та міжнародних зобов'язаннях. Воно регламентує механізми участі громадян у прийнятті рішень, забезпечує прозорість влади та встановлює гарантії громадського контролю. Ключові аспекти нормативно-правового регулювання взаємодії влади і суспільства представлені на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Нормативно-правове забезпечення взаємодії влади і громадянськості в Україні

1. Конституція України [18]:

- Стаття 38: Гарантує право громадян брати участь в управлінні державними справами.
- Стаття 40: Забезпечує право направляти звернення до органів влади та отримувати відповіді.

- Стаття 69-71: Регулює форми безпосередньої демократії, такі як вибори і референдуми.

2. Закони України, а саме [32; 33 -44]:

- Закон України «Про місцеве самоврядування», який визначає механізми залучення громади до прийняття рішень місцевою владою та регулює питання проведення громадських слухань та ініціювання місцевих референдумів.

- Закон України «Про доступ до публічної інформації», який забезпечує громадянам доступ до інформації про діяльність органів влади та встановлює вимоги до прозорості державного управління.

- Закон України «Про звернення громадян», який регулює порядок подання пропозицій, заяв, скарг громадянами та встановлює обов'язок влади розглядати звернення у визначені строки.

- Закон України «Про громадські об'єднання», який визначає права громадських організацій брати участь у формуванні політики та здійснювати громадський контроль.

- Закон України «Про основи національної безпеки України», який включає положення про роль громадянського суспільства у забезпеченні безпеки.

- Закон України «Про публічні консультації» (від 2023 року), який встановлює обов'язок органів влади проводити консультації з громадськістю під час розробки ключових нормативно-правових актів.

3. Підзаконні акти, а саме [40; 41 – 44]:

- Постанова Кабінету Міністрів України №996 (2010 р.) – врегульовує порядок проведення консультацій з громадськістю, передбачає створення громадських рад при органах виконавчої влади.

- Накази і розпорядження міністерств, про розробку спеціальних механізмів взаємодії з громадськістю в конкретних галузях (освіта, медицина, екологія тощо).

4. Міжнародні зобов'язання, адже Україна є учасником низки міжнародних договорів, які визначають стандарти демократичного управління [11]:

- Організація Об'єднаних Націй: Цілі сталого розвитку передбачають участь громадськості в управлінні.
- Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ): Рекомендації щодо прозорості та громадського контролю.
- Аархуська конвенція: Гарантує право громадян на доступ до екологічної інформації, участь у прийнятті рішень та правосуддя в екологічних справах.

Отже, всі перераховані нормативно-правові акти є наряду пов'язані із громадянами країни та містять важливий аспект, про який навіть неодноразово говорив Європейський суд з прав людини. А саме те, що спільна діяльність влади і громадян є колективною реалізацією свободи вираження поглядів [8]. Загалом, із розгляду основних нормативно-правових документів, можна сказати, що держава, яка прагне мати розвинене громадянське суспільство повинна сприяти розвитку політичної та громадської активності, творчої ініціативи громадян, створювати рівні умови для діяльності їх об'єднань.

2.2. Механізми імплементації взаємодії влади і громадськості

Механізми імплементації взаємодії влади і суспільства — це конкретні інструменти та процеси, які забезпечують практичну реалізацію політики залучення громадян до управління, контролю і прийняття рішень [31]. В Україні такі механізми поділяються на інституційні, правові, технологічні та соціальні, вони взаємозв'язані і складають систему імплементації (рис. 2.2.).

До інституційних механізмів імплементації відносяться Громадські ради. Це консультативно-дорадчі органи, що створюються при органах виконавчої влади. Складаються з представників громадських організацій, активістів, експертів.

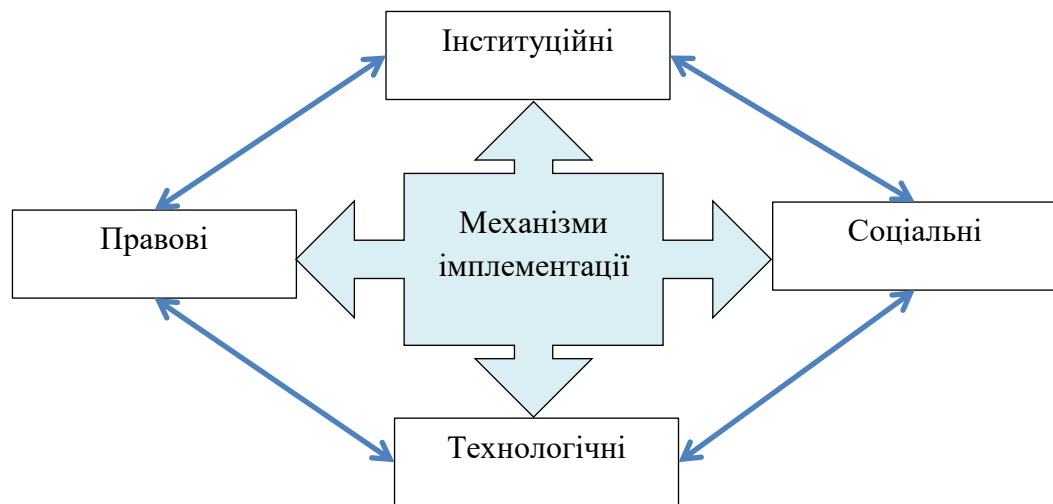

Рис. 2.2. Система імплементації взаємозв'язку влади і громадськості

До їх основних функцій відносяться: підготовка рекомендацій, моніторинг діяльності влади, участь у розробці політик.

Також до цієї групи відноситься механізми місцевого самоврядування, а саме: громадські слухання, ініціативи та бюджети. Громадські слухання – це публічні обговорення важливих рішень на місцевому рівні. Громадські ініціативи – пропозиції мешканців щодо внесення змін у роботу органів місцевої влади. Громадський бюджет – це процес, у якому громада вирішує, як розподілити частину місцевих фінансів [14].

Інституційною платформою є Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП). Це платформи для взаємодії громадян з органами влади, що забезпечують прозоре і зручне надання адміністративних послуг.

До правових механізмів відносяться: електронні петиції, публічні консультації, звернення громадян, механізми що забезпечують участь громадян в ухваленні рішень влади.

Електронні петиції – це інструмент, що дозволяє громадянам подавати ініціативи онлайн [47]. За умови збору необхідної кількості підписів, влада зобов'язана їх розглянути. Публічні консультації проводяться у формі зустрічей, обговорень або онлайн-консультацій щодо ключових рішень або законопроектів. Громадяни мають право подавати письмові звернення до органів влади, отримуючи офіційну відповідь у встановлені законом терміни.

Механізм участі в ухваленні рішень передбачає організацію референдумів і плебісцитів для вирішення найважливіших питань [10].

До технологічних механізмів відносяться: електронне урядування, онлайн платформи та інші цифрові інструменти комунікації влади і суспільства.

Прикладом механізму електронного урядування є портал «Дія», зручний інструмент для отримання адміністративних послуг онлайн. Також, Open Data (відкриті дані), тобто публікація державними органами інформації для забезпечення прозорості.

Прикладом онлайн-платформ для обговорень є система «Розумне місто», що дозволяє громадянам брати участь у вирішенні локальних проблем.

До інструменти цифрової демократії відносяться вебінари, онлайн-опитування, чат-боти для збору зворотного зв'язку [5].

До соціальних механізмів відносяться: освітні та просвітницькі програми, партнерство між владою і громадянами та залучення ЗМІ.

Навчальні програми для громадськості щодо їхніх прав та можливостей участі в управлінні. Інформаційні кампанії, що популяризують участь у громадських процесах. Партнерство між владою і громадськими організаціями забезпечується через спільні проєкти, спрямовані на вирішення соціальних, екологічних чи економічних проблем. Інформаційний супровід владних рішень, який робить процеси відкритими і доступними для суспільства забезпечують демократичні ЗМІ.

Означені механізми імплементації взаємодії влади і громадськості мають контролюватися збоку суспільства. *Контрольні механізми* забезпечують громадський контроль, антикорупційні та адвокаційні кампанії.

Громадський моніторинг – це контроль за діяльністю влади через моніторингові групи, що аналізують виконання рішень і бюджетні витрати [44]. Сучасним механізмом контролю за діями влади є антикорупційні платформи – системи, такі як Prozorro, спрямовані на забезпечення прозорості державних закупівель. Також, адвокаційні кампанії які являють собою публічні ініціативи, спрямовані на просування змін або корекцію політики.

Приклади успішної імплементації взаємодії влади і громадськості в Україні:

- Впровадження електронних петицій, які сприяли змінам у законодавстві.
- Громадський бюджет Києва, завдяки якому профінансовано сотні проєктів місцевих мешканців.
- Онлайн-платформа Prozorro, яка знизилася рівень корупції в державних закупівлях.

Ці механізми створюють можливості для активної участі громадян у прийнятті рішень та підвищують прозорість і відповідальність влади.

Отже, нормативно-правова база сприяє залученню громадськості до державного управління, проте для її ефективного застосування необхідна політична воля, технічні ресурси і просвітницька робота.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

В Україні дуже часто суспільство та держава стереотипно виступають як опоненти, що відбивається на ефективності їх взаємодії. Нормативно правові акти регулюють взаємодію в правовому руслі, яке є основним в демократичному суспільстві. Нормативно-правове забезпечення взаємодії влади і громадськості в Україні регламентується Конституцією України, Законами, підзаконними актами (постановами, наказами, розпорядженнями) та міжнародними зобов'язаннями.

Механізми імплементації взаємодії влади і суспільства — це конкретні інструменти та процеси, які забезпечують практичну реалізацію політики залучення громадян до управління, контролю і прийняття рішень. В Україні такі механізми поділяються на інституційні, правові, технологічні та соціальні, вони взаємозв'язані і складають систему імплементації.

До основних механізмів взаємодії влади і громадськості, які найчастіше використовуються є: консультації з громадськістю, громадські слухання та ініціативи, електронні петиції та звернення. Сучасною інституційною платформою взаємодії з громадськістю є Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП).

Розширити доступ громадян до співпраці з владою допомагають інтернет та цифрові технології (онлайн-опитування та офіційні чат-боти). Вдалим прикладом механізму електронного урядування є портал «Дія», зручний інструмент для отримання адміністративних послуг онлайн; онлайн-платформ для обговорень – система «Розумне місто», а сучасним механізмом контролю за діями влади є антикорупційні платформи, наприклад система Prozorro.

Розглянуті механізми допомагають трансформувати стосунки сторін діалогу у публічній сфері з негативного поля у позитивне, забезпечують ефективну взаємодію, яка не породжує конфлікти між владою та суспільством.

РОЗДІЛ 3.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Однією з проблем ефективної взаємодії влади і суспільства в Україні є політичні маніпуляції. Деякі політики використовують відносини з громадськістю для досягнення власних цілей, що спотворює реальні потреби суспільства. Політичні маніпуляції — це приховані або напіввідкриті впливи з боку влади чи інших суб'єктів політики, спрямовані на зміну поведінки, думок або настроїв громадськості без її усвідомлення [17]. Такі дії часто використовуються для досягнення політичних цілей, збереження влади чи зміцнення впливу, навіть якщо це суперечить інтересам суспільства.

Ціль маніпуляцій [46]:

- Формування потрібного громадського настрою (наприклад, лояльності до влади).
- Ухилення від відповідальності за помилки чи провали.
- Перенесення уваги суспільства з важливих питань на другорядні.

Основні форми політичних маніпуляцій представлені на рис. 3.1.

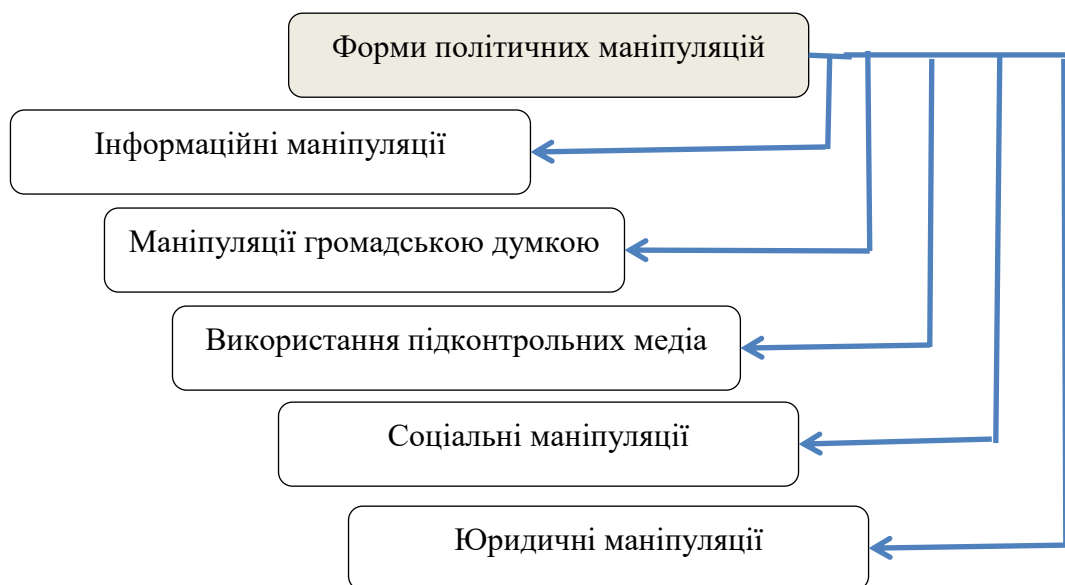

Рис. 3.1. Форми політичних маніпуляцій

Інформаційні маніпуляції передбачають цензуру, тобто обмеження доступу до об'єктивної інформації. Також, дезінформацію, яка полягає в поширенні неправдивих або викривлених фактів та пропаганду, яка являє собою систематичне нав'язування однобічного погляду на події.

Маніпуляції громадською думкою реалізуються через підкуп громадської довіри, використання популістських обіцянок. При маніпуляціях використовується техніка створення «образу ворога» – звинувачення зовнішніх чи внутрішніх сил у проблемах країни, або регіону [22]. Сюди ж відноситься і маніпулювання страхом, через залякування економічними кризами, конфліктами, війнами, руйнуваннями чи іншими загрозами.

Використання медіа, передбачає контроль над ЗМІ [46]: поширення інформації, вигідної для влади, блокування критичних матеріалів. При використанні ЗМІ чиниться емоційний вплив на громадян, акцент робиться на драматичних подіях чи перебільшення успіхів влади. За допомогою підконтрольних ЗМІ проводяться інформаційні кампанії проти опонентів, через поширення компрометуючої інформації.

Соціальні маніпуляції полягають у розділенні суспільства, акцентування уваги на етнічних, релігійних, соціальних відмінностях. Соціальні маніпуляції створюють конфлікти усередині суспільства, громади. До технік соціальної маніпуляції відноситься відволікання уваги, тобто створення «інформаційного шуму» або акцентування уваги на другорядних питаннях, щоб приховати важливі проблеми [3].

Юридичні маніпуляції реалізуються через вибіркове застосування законів, використання правових норм для тиску на опонентів чи захисту інтересів влади. При юридичних маніпуляціях вносяться “необхідні” поправки до законів, відбувається внесення змін до законодавства для збереження влади, наприклад, продовження термінів повноважень [10].

Особливостями політичних маніпуляцій є те, що влада приховує справжні наміри які бажає реалізувати від взаємодії з громадськістю. При політичних маніпуляціях спостерігається використання емоційної, а не раціональної

аргументації при комунікації з громадянами; викривлення або приховування інформації.

Прикладом політичних маніпуляцій може бути популізм у передвиборчих кампаніях. Політики досить часто обіцяють нереалістичні зміни (значне зниження цін, підвищення зарплат), знаючи, що їх виконання неможливе. Також, використовується інформаційне блокування, приховування інформації про реальні економічні труднощі або невдалі реформи. Однією з форм політичних маніпуляцій є контроль громадських протестів, через поширення фейкових повідомлень про організаторів протестів для дискредитації руху.

Використання політичних маніпуляцій у взаємодії з громадськістю мають негативні наслідки [33]:

- зниження довіри до влади, адже розкриття маніпуляцій підриває легітимність уряду та авторитет політичних лідерів;
- поляризація суспільства – використання конфліктів для маніпуляцій посилюють соціальні чи політичні розколи в суспільстві;
- дезорієнтація громадян, тобто суспільство втрачає здатність об'єктивно оцінювати ситуацію через надлишок викривленої інформації.
- втрата контролю над маніпуляціями, адже штучно створені конфлікти чи страхи можуть стати неконтрольованими і тоді неефективна взаємодія переростає у громадську непокору, страйки і навіть революцію;
- погіршення якості управління – маніпуляції часто спрямовані на короткострокову вигоду, що заважає стратегічному розвитку держави.

Політичні маніпуляції є небезпечним інструментом, який може призвести до дезорієнтації громадян, конфліктів у суспільстві та втрати довіри до державних інституцій. Для ефективної протидії необхідно розвивати громадянську свідомість, підтримувати прозорість влади та забезпечувати незалежність медіа. Лише активна співпраця між громадськістю, ЗМІ та органами влади може зменшити вплив маніпуляцій і сприяти розвитку демократичного суспільства.

Інструменти протидії політичним маніпуляціям представлені у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Інструменти протидії політичним маніпуляціям

№	Інструмент	Характеристика інструментів протидії
1.	Підвищення медіаграмотності	Освіта громадян щодо критичного мислення, аналізу джерел інформації та виявлення фейків
2.	Забезпечення прозорості влади	Доступ громадськості до відкритих даних і обґрунтування ухвалених рішень
3.	Розвиток незалежних медіа	Підтримка ЗМІ, які не перебувають під контролем влади, для забезпечення об'єктивного висвітлення подій
4.	Активна громадянська позиція	Участь громадян у моніторингу дій влади, аналізі інформації та громадських ініціативах
5.	Юридична відповідальність за маніпуляції	Розробка механізмів контролю за дотриманням стандартів прозорості та відповідальності за поширення дезінформації

Вдосконалення механізму взаємодії влади з громадськістю є важливим завданням для забезпечення прозорості, довіри та ефективного управління. Основними шляхами вдосконалення взаємодії влади і громадськості в Україні є аспекти пов'язанні з цифровізацією комунікаційного процесу у сфері публічного управління.

Розвиток цифрових платформ та інструментів, наприклад таких як “Електронне урядування”, передбачає використання онлайн-платформ для збору владою пропозицій, скарг, петицій і зворотного зв'язку від громадян. Велику роль в цьому процесі відіграють соціальні мережі. Активна присутність державних органів у соцмережах для інформування громадян та оперативного реагування на їхні запити забезпечує ефективну, мобільну та якісну взаємодію з суспільством. На онлайн основі владою проводяться цифрові консультації, організація онлайн-конференцій, вебінарів і публічних слухань.

Використання цифрових онлайн технологій забезпечують підвищення прозорості роботи влади. Наприклад через офіційні портали можна проаналізувати відкриті дані роботи влади. В електронному форматі, зрозумілому для громадян, публікуються звіти, бюджети, стратегічні плани та плани розвитку громад та територій. Цифровізація взаємодії влади і

громадськості забезпечує не лише прозорі процедури, а й громадський моніторинг за тендерами, державними закупівлями і прийняттям ключових рішень.

За допомогою інтернет та цифрових технологій відбувається залучення громадян до ухвалення рішень. Наприклад, в онлайн форматі відбуваються громадські слухання, організація обговорень із залученням експертів і представників різних груп населення.

Окрім цифрових технологій, ефективними механізмами взаємодії влади і громадськості є прямі комунікації. Так, консультаційні ради, формування дорадчих органів, до яких входять представники громадськості. Забезпечують пряме залучення громадян до питань управління та розвитку громади. Громадські бюджети, які надають громадянам можливості впливати на розподіл місцевих бюджетів.

Однією з умов покращення взаємодії є вдосконалення комунікаційних стратегій через простоту і зрозумілість інформації, яку подає влада. Використання мови, доступної для широкого кола громадян, регулярне інформування, організація регулярних прес-конференцій, брифінгів і публікація оновлень щодо діяльності органів влади забезпечують зрозумілість вданих рішень збоку громадськості. Також постійним має бути і зворотній зв'язок, а саме налагодження каналів для оперативного отримання відгуків від громадян, наприклад електронні звернення, петиції.

Величезного значення в забезпеченні ефективної взаємодії влади і громадськості є освітні та культурні аспекти комунікацій [33]. Освіта, підвищення кваліфікації та навчання чиновників, проведення тренінгів для посадовців забезпечують розвиток ефективної комунікації з громадськістю. Кампанії з інформування громадян про їхні права та механізми участі в управлінні та інші просвітні заходи зближують громадян до влади та формують довіру до неї.

Дотримання посадовими особами принципів етичної поведінки, відкритості та доброчесності формують довіру до влади. А особливо,

виконання обіцянок, даних громадянам, і демонстрація конкретних, реальних змін.

Актуальним механізмом ефективної взаємодії влади з громадськістю є створення умов для інклюзивності. Забезпечення участі вразливих груп населення, таких як люди з інвалідністю, малозабезпечені, молодь та старше покоління, через адаптовані формати взаємодії.

Реалізація цих заходів сприятиме не лише покращенню взаємодії між владою і громадянами, а й зміцненню демократичних принципів і підвищенню якості управління.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

Ефективна взаємодія влади і громадськості є ключовим елементом демократичного суспільства, що сприяє прозорості, довірі та стабільності державного управління. Основними проблемами на цьому шляху залишаються недостатня прозорість діяльності органів влади, обмежена участь громадян у процесі прийняття рішень, слабка реалізація існуючих механізмів взаємодії та низький рівень обізнаності населення про свої права і можливості.

Однією з проблем ефективної взаємодії влади і суспільства в Україні є політичні маніпуляції — це приховані або напіввідкриті впливи з боку влади чи інших суб'єктів політики, спрямовані на зміну поведінки, думок або настроїв громадськості без її усвідомлення. До механізмів політичних маніпуляцій відносяться: цензура, тобто обмеження доступу до об'єктивної інформації, підкуп громадської довіри, використання популістських обіцянок, залякування, вибіркове застосування законів.

Для подолання цих проблем важливо: зміцнити нормативно-правову базу через створення чітких процедур взаємодії та обов'язковість консультацій з громадськістю; розвивати інституційні механізми, такі як громадські ради, місцеві ініціативи та громадський бюджет; впроваджувати сучасні технології

(електронне урядування, відкриті дані), що забезпечують швидкий і доступний зв'язок між громадянами та владою; посилювати громадський контроль через моніторинг, звітування влади та залучення незалежних експертів; підвищувати рівень обізнаності та культури участі громадян, стимулюючи їх до активної позиції у вирішенні суспільних питань.

Гармонійна співпраця між владою і суспільством можлива лише за умов взаємної відповідальності, відкритості та діалогу. Реалізація зазначених підходів дозволить зміцнити довіру громадян до державних інституцій, підвищити ефективність управління та сприяти сталому розвитку суспільства.

ВИСНОВКИ

1. Головним завданням розвитку сучасної держави є формування ефективної взаємодії органів влади та громадськості в публічній сфері. Взаємодія з громадськістю — це процес встановлення, підтримання та розвитку комунікації між органами влади, організаціями чи окремими особами та суспільством. Метою взаємодії є забезпечення відкритого діалогу, врахування інтересів усіх сторін, залучення громадян до ухвалення рішень, що впливають на їхнє життя, та створення довіри до відповідальних інституцій.

2. Ключовими характеристиками взаємодії влади з громадськістю є: комунікації, зворотній зв'язок, спільна участь в управлінні, довіра, партнерство та прозорість. Основними формами взаємодії публічної влади з громадськістю, з відповідними механізмами, є: інформаційна (пов'язана з розповсюдженням інформації через публікації ЗМІ, публічні заходи); консультування (надання інформації у формі практичних порад та рекомендацій); слухання і обговорення (взаємодія з громадськістю через круглі столи, опитування); спільна участь (взаємодія через громадські проекти чи електронні петиції); залучення громадян (взаємодія через громадські ради, комітети чи робочі групи); моніторинг і контроль (взаємодія через оцінку громадськості виконання рішень і програм влади).

3. Каналами взаємодії публічної влади з громадськістю є: ЗМІ (телебачення, радіо), преса та інші періодичні видання, прес-релізи, соціальні мережі, офіційні сайти та портали, особисті зустрічі, інтерв'ю, громадські виступи, мобільні додатки, інтерактивні платформи, гарячі лінії та ін.

4. Основними принципами взаємодії громадськості і публічної влади є: прозорість, зворотній зв'язок, повага до прав громадян, участь громадян у розвитку громади та партнерство.

5. Перспективною моделлю в умовах демократичної держави щодо формування ефективної взаємодії між громадськістю і владою є сучасна модель «влада – суспільство». Модель орієнтована на три вектори розвитку взаємодії

влади і суспільства: вектор правової держави (базуються на принципах верховенства права, прозорості та участі громадян у процесі прийняття рішень); вектор сприйняття суспільства як партнера держави (передбачає не лише контроль за владою з боку суспільства, але й активну участь громадян у розробці та реалізації державної політики); вектор пріоритетності прав людини і громадянина (як основа для довіри та співпраці між сторонами взаємодії у публічній сфері).

6. Нормативно-правове забезпечення взаємодії влади і громадськості в Україні базується на Конституції (ст. 38, ст.40, ст.69-71). Законах України: «Про місцеве самоврядування», який визначає механізми залучення громади до прийняття рішень місцевою владою; «Про доступ до публічної інформації», який забезпечує громадянам доступ до інформації про діяльність органів влади; «Про звернення громадян», який регулює порядок подання пропозицій, заяв, скарг громадянами; «Про громадські об'єднання», який визначає права громадських організацій брати участь у формуванні державної та місцевої політики; «Про основи національної безпеки України», який включає положення про роль громадянського суспільства у забезпеченні безпеки; «Про публічні консультації» та інші. Інших підзаконних актах – Накази і розпорядження міністерств, про розробку спеціальних механізмів взаємодії з громадськістю в конкретних галузях.

7. Механізми імплементації взаємодії влади і суспільства — це конкретні інструменти та процеси, які забезпечують практичну реалізацію політики залучення громадян до управління, контролю і прийняття рішень. В Україні такі механізми поділяються на інституційні (громадські ради, слухання, ініціативи, бюджети); правові (електронні петиції, публічні консультації, звернення громадян, механізми що забезпечують участь громадян в ухваленні рішень влади); технологічні (електронне урядування, онлайн платформи, офіційні портали, вебінари, онлайн-опитування, чат-боти); соціальні (освітні та просвітницькі програми, партнерство між владою і громадянами та залучення

ЗМІ). Також окрему групу складають контрольні механізми, що забезпечують громадський контроль, антикорупційні та адвокаційні кампанії.

8. Прикладами ефективних механізмів взаємодії влади і громадськості в Україні є: система електронного урядування – портал «Дія»; система Open Data (відкриті дані державних органів управління для забезпечення прозорості; онлайн-платформа для громадських обговорень «Розумне місто»; механізм що забезпечує громадський контроль – система Prozorro.

9. Існують певні проблеми та виклики щодо взаємодії влади з громадськістю на сучасному етапі. До них відносяться: недостатній рівень довіри до влади (наприклад через корупцію), недостатню прозорість або невиконання обіцянок влади, пасивність частини громадян до життя громади, низький рівень обізнаності або інтересу до участі у громадських ініціативах та інші. Однією з проблем ефективної взаємодії влади і суспільства в Україні є політичні маніпуляції — це приховані або напіввідкриті впливи з боку влади чи інших суб'єктів політики, спрямовані на зміну поведінки, думок або настроїв громадськості без її усвідомлення. Політичні маніпуляції об'єднані за видами в такі групи: інформаційні маніпуляції (цензура); маніпуляції громадською думкою реалізуються (підкуп громадської довіри, використання популістських обіцянок); використання підконтрольних медіа (контроль над ЗМІ); соціальні маніпуляції (розділення суспільства на етнічних, релігійних, соціальних відмінностях); юридичні маніпуляції (вибіркове застосування законів, використання правових норм для тиску в інтересах влади). Політичні маніпуляції є небезпечним інструментом, який може призвести до дезорієнтації громадян, конфліктів у суспільстві та втрати довіри до державних інституцій.

10. Основними шляхами вдосконалення взаємодії влади і громадськості в Україні є аспекти пов'язанні з цифровізацією комунікаційного процесу у сфері публічного управління. Цифровізація взаємодії влади і громадськості забезпечує не лише прозорі процедури, а й громадський моніторинг за тендерами, державними закупівлями і прийняттям ключових рішень. Окрім цифрових технологій, ефективними механізмами взаємодії влади і

громадськості є прямі комунікації (виступи, консультаційні ради, формування дорадчих органів). Величезного значення в забезпеченні ефективної взаємодії влади і громадськості є освітні, культурні аспекти комунікацій та створення умов для інклюзивності. Інструментами протидії політичним маніпуляціям є підвищення медіаграмотності, забезпечення прозорості влади, розвиток незалежних медіа, активна громадянська позиція, юридична відповідальність за маніпуляції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баранюк Н. І., Гоза В. М. Вплив керівника на підлеглих як прояв його влади та авторитету. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна. 2014. Вип. 1. С. 223–232.
2. Виноградова О. В., Євтушенко Н.О. Групова динаміка та комунікації. Навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2018. 223 с.
3. Гаєвський Б. А. Культура державного управління: Організаційний аспект [Монографія] / Гаєвський Б. А., Ребкало В. А. К.: Вид-во Української Академії державного управління при Президентові України, 1998. 144 с
4. Геєць В. М. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посібн. / В. М. Геєць та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 279 с.
5. Грабар Т. П. PR та анти-PR, Як уберегтися від маніпуляцій [Текст] : [навч. посіб.] / Т. П. Грабар. – Житомир : ЖДТУ, 2006. 109 с.
6. Гребінь Н. В. Зміст маніпуляції як різновиду прихованого психологічного впливу. Проблеми сучасної психології. 2013. Вип. 21. С. 80–93.
7. Гошовська В. А. Мовна політика в Україні : навч.-метод. матеріали / уклад. А. В. Фоменко, Ю. В. Стрілецька. К. : НАДУ, 2013. 36 с.
8. Гошовська В. А. Складові професійного потенціалу державного службовця : навч.-метод. матеріали / В. А. Гошовська, І. В. Поліщук ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищ. кваліфікації керів. кадрів. К. : НАДУ, 2015. 52 с
9. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навчальний посібник. Запоріжжя : КПУ, 2013. 168 с.
10. Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства: [методичні рекомендації] // Укр. незалеж. центр політ. дослідж. : А. О. Красносільська, М. В. Лациба, А. В. Волошина, В. О. Купрій, Н. М. Чермошенцева, О. Л. Ващук. - К. : Агентство «Україна», 2013. 180 с.
11. Іванюта Т. М. Економічна безпека. Навч. пос. Київ: Каравелла, 2017.

256 с.

12. Виноградова О. В., Євтушенко Н.О. Групова динаміка та комунікації. Навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2018. 223 с.

13. Гаєвський Б. А. Культура державного управління: Організаційний аспект [Монографія] / Гаєвський Б. А., Ребкало В. А. К.: Вид-во Української Академії державного управління при Президентові України, 1998. — 144 с

14. Гордієнко Л. Ю. Адміністративний менеджмент : навч. посібн. / Л. Ю. Гордієнко, Л. Г. Шемаєва. Х.: Вид. ХНЕУ, 2006. 212 с.

15. Гошовська В. А., Поліщук І. В. Складові професійного потенціалу державного службовця : навч.-метод. Матеріали. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищ. кваліфікації керів. кадрів. К. : НАДУ, 2015. 52 с.

16. Дацій Н. В., Зайцева Л. І., Кравченко О.О. Розвиток громадянського суспільства як інституту публічної влади. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. vol. 9.

17. Дзюндзюк В. Б. Ефективність діяльності публічних організацій : [монографія]. Х. : Вид-во ХарРІ УАДУ Магістр, 2003. 236 с.

18. Державне управління : навч. посібн. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Расіна та ін.; за ред. А. Ф. Мельник. К. : Знання-Прес, 2003. 343 с.

19. Конституція України. К. : Преса України, 1996. 80 с.

20. Конструктивний діалог між владою та суспільством в Україні : Монограф. / кол. авт. М. М. Іжа, Т. І. Пахомова, З. В. Балабаєва, Ю. В. Євстюніна, Е.В. Мамонтова та ін. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. 232 с.

21. Концептуальні засади реформування системи регіонального управління: монографія / М. М. Іжа, З. В. Балабаєва, Т. А. Берегой. Е. В. Мамонтова та ін. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. 212 с.

22. Комунікації в місцевому самоврядуванні: методи, технології, практика : навч. посіб., Авт. кол.: М. М. Іжа, Т. І. Пахомова, Е. В. Мамонтова та ін. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 196 с.

23. Костриця, Н.М. Методика навчання студентів спілкування в управлінській діяльності [Текст] / Н. М. Костриця, В. І. Свистун, В. В. Ягупов. – К.: Центр навч. л-ри, 2006. 272 с.

24. Лахижа М. І. Модернізація публічної адміністрації: теоретичні та практичні аспекти. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2009.

25. Манойленко О. В., Строков Є. М., Ткаченко М. О. Управління інноваційними процесами: формування методичного підходу до подолання бар'єрів розвитку. Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: *кол. монографія* / ред.: М. О. Кизим, О. М. Тищенко. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2013. С. 139–158.

26. Мамонтова Е.В., Краснопольська Т. М. Публічна політика : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів Одеса, 2019. – 60 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»).

27. Менеджмент в державному управлінні: Навчальний посібник / В. П. Петков, О. О. Соломенчук, С. В. Петков / За заг. ред. д-ра юр. наук В. П. Петкова. Запоріжжя: Юридичний ін-т МВС України, 2001. 303 с.

28. Нижник Н. Р. Державний службовець в Україні (пошук моделі) / Нижник Н. Р., Цветков В. В., Леліков Г. І., Крупчан О. Д., Дубенко С. Д., Ткачук П. М., Немировський Я. В. К.:Ін-Юре, 1998. 272 с.

29. Пашко Л. А. Комунікативна взаємодія органів державної влади та інститутів громадянського суспільства як механізм запобігання корупції: Навч.-метод. матеріали/ Л. А. Пашко, Н. Б. Ларіна, С. В. Загороднюк, Л. М. Фугель ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищ. кваліфікації керів. кадрів. К. : НАДУ, 2011. 144 с.

30. Пашко Л. А. Самоменеджмент сучасного керівника-лідера навчального закладу та організатора навчання (дистанційний курс) : навч.-метод. матеріали / Л. А. Пашко ; упоряд. Н. В. Ясько; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищ. Кваліфікації керів. кадрів. К. : НАДУ, 2015. 44 с.

31. Почепцов Г. Г. Теорія комунікацій.К.: Вид. центр «Київ. ун-т», 1999.

212 с.

32. Побудова системи управління якістю в діяльності органів виконавчої влади регіону : монографія / М. В. Афанасьєв, Л. Г. Шемаєва, Л. Й. Аведян та ін. ; [за заг. ред. канд. екон. наук, доцента Л. Г. Шемаєвої. Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. 472 с.

33. Про власність в Україні. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/697-12#Text>

34. Про засади запобігання та протидії корупції. Закон України Закон України № 1506 від 11.06.2009 р. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=66921&cat_id=653
16

35. Про охорону праці. Закон України .URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

36. Про інформацію : Закон України від 1992, № 48, ст.650 (з останніми змінами від 21.03.2023 № 3005). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

37. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 2011, № 32, ст. 314 (з останніми змінами від 13.12.2022 № 2849-IX). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

38. Про звернення громадян : Закон України від 1996, № 47, ст.256 (з останніми змінами від 09.08.2023 № 3302-IX). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>

39. Про захист персональних даних : Закон України від 2010, № 34, ст. 481(з останніми змінами від № від 22.02.202 № 43585-IX). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

40. Про адміністративні правопорушення : Кодекс України від 1984, № 51, ст.1122 (з останніми змінами від 09.05.2024 № 3702-IX). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

41. Про Доктрину інформаційної безпеки України : УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ від 2017, №47. [Електронний ресурс]. Режим доступу :

<https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>

42. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон України від 1997, № 49, ст. 299 (з останніми змінами від від 25.04.2019 № 2704-VIII). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-вр#Text>

43. Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на період до 2025 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2023 р. № 1203-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1203-2023-р#Text>

44. Про схвалення Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції України на період до 2026 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 р. № 1155-р. (з останніми змінами від 13.04.2024 № 322-р). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1155-2022-р#Text>

45. Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1128-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2020-р#Text>

46. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України № 4618-VI від 22.03.2012 р. // Голос України. 2012. № 70. С. 12.

47. Радевич-Винницький, Я. Етикет і культура спілкування [Текст] / Я. Радевич-Винницький. Л.: Сполом, 2001. –224 с.

48. Ходаківський Є. І., Мосієнко О. В., Присяжнюк О. Ф. [та ін.]. Біоекономіка громад як елемент державного управління, основа сталого багатофункціонального інноваційно-технологічного розвитку та брендингу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 16. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.16.147>.

49. Якобчук В. П., Бодашевська Ю. С., Мосієнко О. В. [та ін.]. Публічно-приватне партнерство як механізм залучення інвестиційного капіталу в економіку територіальних громад. *Ефективна економіка*. 2023. № 7. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.7.45>

50. Якобчук В. П. та ін. Публічне управління та адміністрування : навч. посібник / за заг. ред. В. П. Якобчук. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2024. – 476 с.

51. Vitman K., Dudchenko V. Public administration of economic development in the context of the institutional theory. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4, No. 1. P. 139-147.

52. Effective Communication and Public Participation : 2015 MRSC of Washington. All rights reserved. Privacy & Terms [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mrsc.org/Home/Explore-Topics/Governance/Citizen-Participation-andEngagement/Ef>

53. Kormych L. I., Kormych A. I. E-democracy and enhancing public administration in Ukraine: the issues of transition. State and law in the context of globalization: realities and prospects. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019, p. 52-70.

54. McCallin A, Frankson C. The role of the charge nurse manager: a descriptive exploratory study. *J Nurs Manag*. 2010;18(3), p. 319–325.